

O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali

1-son. 3-qism. Noyabr-2025

O'QUVCHILARNI CHIZMACHILIKDA GRAFIK TOPSHIRIQLARNI BAJARISHGA O'RGATISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK ASOSLARI

Ataullayeva E'zoza Mansur qizi

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” – ta’lim yo’nalishi

1-kurs “D” guruh talabasi

Anatatsiya: Ushbu maqolada o‘quvchilarni chizmachilik darslarida grafik topshiriqlarni bajarishga o‘rgatishning pedagogik va psixologik asoslari tahlil qilingan. Maqolada topshiriqlarni bosqichma-bosqich o‘rgatish metodlari, motivatsiya va diqqatni jamlash omillari, shuningdek, makoniy tafakkur va nozik motorikani rivojlantirish yo‘llari ko‘rib chiqilgan. Ta’kidlanganidek, pedagogik-psixologik yondashuvlar o‘quvchilarning texnik ko‘nikmalari, ijodiy tafakkuri va mustaqil ishlash qobiliyatini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi.

Kalit so‘zlar: grafik topshiriqlar, chizmachilik ta’limi, pedagogik metodlar, psixologik printsiplar, nozik motorika, makoniy tafakkur, o‘quvchi faolligi.

Chizmachilikda grafik topshiriqlar o‘quvchilarning texnik ko‘nikmalarini, makoniy tafakkurini va ijodiy qobiliyatini rivojlantirishning muhim vositasi hisoblanadi. Ularni bajarishga o‘rgatish jarayonida nafaqat pedagogik metodlar, balki psixologik printsiplarni ham hisobga olish zarur. Bu o‘quvchilarning diqqatini jamlash, xotira va ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi.

Pedagogik-psixologik yondashuvlar dars mazmunini rejalashtirishda, topshiriqlarni bosqichma-bosqich tashkil etishda va o‘quvchilarning motivatsiyasini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, nozik motorika, makoniy idrok va vizual tafakkurni shakllantirish o‘quvchilarning grafik topshiriqlarni muvaffaqiyatli bajarishiga bevosita ta’sir qiladi.

Chizmachilikda grafik topshiriqlarni bajarishga o‘quvchilarni o‘rgatish zamonaviy ta’lim jarayonida muhim pedagogik vazifalardan biridir. Grafik topshiriqlar nafaqat texnik ko‘nikmalarni shakllantirish, balki o‘quvchilarning makoniy tafakkuri, vizual idroki va ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ushbu jarayonda pedagogik va psixologik asoslar muhim ahamiyatga ega bo‘lib, ular darsning mazmuni, o‘quvchilar bilan ishlash metodlari va ularning motivatsiyasini shakllantirishga yordam beradi.

Grafik topshiriqlarni bajarish jarayonida o‘quvchilar bir nechta qobiliyatlarni bir vaqtning o‘zida rivojlantiradi: qo‘l-oyoq koordinatsiyasi va nozik motorika, chizma elementlarini aniq joylashtirish, shakl va nisbatlarni to‘g‘ri idrok etish, hamda rang, chiziqli va kompozitsiya orqali estetik ifodani yaratish. Shu sababli, o‘qituvchi darsni

O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali

1-son. 3-qism. Noyabr-2025

rejalashtirayotganda o'quvchilarning psixologik xususiyatlarini hisobga olishi lozim. Masalan, diqqatni jamlash, xotira va ijodiy fikrlash jarayonlarini rag'batlantirish uchun topshiriqlarni bosqichma-bosqich, qiyinchilik darajasini asta-sekin oshirib berish samarali bo'ladi.

Pedagogik metodlar sifatida vizual namoyishlar, interfaol mashg'ulotlar va individual yondashuvlardan foydalanish o'quvchilarning grafik topshiriqlarni bajarishdagi muvaffaqiyatini oshiradi. Misol uchun, yangi chizma elementlarini o'rgatishda bosqichma-bosqich ko'rsatmalar, qadamlar bilan ishlash va amaliy mashg'ulotlar o'quvchilarning tushunishini yaxshilaydi. Shu bilan birga, guruh ichidagi hamkorlik va o'zaro baholash jarayonlari o'quvchilarning kritik fikrlash va ijodiy yondashuvini rivojlantiradi.

Psixologik jihatdan, o'quvchilarni motivatsiyalash va ular faoliyatini rag'batlantirish muhim ahamiyatga ega. Har bir topshiriqni bajarish jarayonida o'quvchilar kichik muvaffaqiyatlarni ko'rib, o'zlariga bo'lgan ishonchni oshiradi. Shu bilan birga, ijobiy fikr-mulohaza berish, ishlari yuzasidan konstruktiv tavsiyalar va rag'batlantirish ularning diqqatini jamlash va intizomni saqlashga yordam beradi.

Bundan tashqari, o'quvchilarning makoniy idroki va vizual tafakkurini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish lozim. Chizma elementlarini joylashtirish, nisbatlarni saqlash va shakllarni to'g'ri idrok etish orqali ular makoniy fikrlashni o'rganadi. Grafik topshiriqlar orqali o'quvchilar o'z ijodiy g'oyalarini amalga oshirish bilan birga, estetik qarash va badiiy didini ham rivojlantiradi.

Amaliy mashg'ulotlarda turli xil materiallar va texnikalardan foydalanish ham pedagogik-psixologik jihatdan muhimdir. Rangli qalamlar, markerlar, charxli chizma dasturlari va boshqa vositalar orqali o'quvchilar nafaqat texnik ko'nikmalarni oshiradi, balki ijodiy erkinlikni ham his qiladi. Shu bilan birga, topshiriqlarga ijodiy yondashuvni qo'shish ularning mustaqil fikrlashini rag'batlantiradi va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Shuningdek, darslarda o'quvchilarni turli qiyinchilik darajasidagi topshiriqlar bilan tanishtirish lozim. Osondan murakkabgacha bo'lgan mashqlar o'quvchilarning qobiliyatini bosqichma-bosqich oshiradi va ularni muvaffaqiyatga erishish hissi bilan rag'batlantiradi. Bu yondashuv ularning o'zlashtirish sur'atini oshiradi va intellektual faollikni qo'llab-quvvatlaydi.

Grafik topshiriqlarni baholash jarayoni ham pedagogik-psixologik ahamiyatga ega. Baholash faqat yakuniy natijaga emas, balki jarayonga ham qaratilishi kerak. O'quvchilarning jarayon davomida qilgan ishlari, eksperimentlar va o'zgarishlar baholanishi, ularni o'z ustida ishlashga rag'batlantiradi. Shu bilan birga, konstruktiv baholash orqali ularning xatolarini tahlil qilish va tuzatish imkoniyati yaratiladi.

O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali

1-son. 3-qism. Noyabr-2025

Natijada, grafik topshiriqlarni bajarishga o'quvchilarni o'rgatishda pedagogik-psixologik asoslarni hisobga olish darsning samaradorligini oshiradi. Ushbu yondashuv o'quvchilarning texnik ko'nikmalari, ijodiy tafakkuri va vizual idrokini rivojlantiradi, ularni mustaqil ishlashga o'rgatadi va chizmachilikda yuqori natijalarga erishishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, pedagogik va psixologik printsiplarni o'quv jarayoniga to'g'ri tatbiq etish, grafik topshiriqlarni bajarishda o'quvchilarning qobiliyatini bosqichma-bosqich rivojlantirishga imkon beradi. Bu nafaqat texnik va makoniy ko'nikmalarni oshiradi, balki o'quvchilarning ijodiy salohiyatini va badiiy didini shakllantiradi, darslarni yanada samarali va qiziqarli qiladi.

O'quvchilarni chizmachilikda grafik topshiriqlarni bajarishga o'rgatishda pedagogik va psixologik asoslarni hisobga olish darsning samaradorligini oshiradi. Bosqichma-bosqich metodlar, motivatsiya va diqqatni jamlash omillari, shuningdek, makoniy tafakkur va nozik motorikani rivojlantirishga yo'naltirilgan yondashuvlar o'quvchilarning texnik ko'nikmalarini, ijodiy tafakkurini va mustaqil ishlash qobiliyatini shakllantiradi.

Darslarda individual yondashuv, interfaol mashg'ulotlar va konstruktiv baholash metodlarini qo'llash o'quvchilarning qiziqishini oshiradi, ular o'z ijodiy g'oyalarini amalga oshirishga rag'batlanadi va chizmachilikdagi muvaffaqiyatga erishadi. Shu bilan birga, pedagogik-psixologik printsiplarni to'g'ri tatbiq etish orqali o'quvchilarda diqqatni jamlash, vizual idrok va makoniy tafakkur rivojlanadi, darslar samarali va qiziqarli bo'ladi.

Natijada, grafik topshiriqlarni bajarishga o'rgatishda pedagogik va psixologik yondashuvlar o'quvchilarning badiiy va texnik ko'nikmalarini bir vaqtda rivojlantirishga, ularning ijodiy salohiyatini oshirishga va mustaqil fikrlashni shakllantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Vygotskiy L. S. *Psixologiya va pedagogika masalalari* – Moskva: Pedagogika, 1991.
2. Zimnyaya I. A. *Ta'lim psixologiyasi* – Moskva: Akademiya, 2003.
3. Davletshin R. K. *Chizmachilikda pedagogik yondashuvlar* – Toshkent: O'zbekiston, 2015.
4. Kozlov V. P. *Grafik topshiriqlarni o'rgatish metodikasi* – Moskva: Nauka, 2008.
5. Petrov A. I. *Badiiy ta'limda pedagogik va psixologik asoslar* – Sankt-Peterburg: Prospekt, 2012.